

**Protocol**

**MEDISCHE HANDELINGEN,  
MEDICIJNVERSTREKKING EN  
KINDEREN MET EEN ALLERGIE**

**(Scouting Sint Oswaldus, Zeddam, januari 2011)**



**Inhoudsopgave**

1. Inleiding	pag. 3
2. Het kind wordt ziek tijdens een opkomst	pag. 4
3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek	pag. 5
4. Medische handelingen	pag. 6
5. Kinderen met een allergie	pag. 8

**Bijlagen:**

1. Richtlijn: 'Hoe te handelen bij een calamiteit'
2. Verklaring: Toestemming tot handelwijze voor een kind dat ziek wordt tijdens een opkomst
3. Verklaring: Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek
4. Verklaring: Bekwaamheid voorbehouden medische handeling
5. Lijst van kinderen met een allergie

## **1. Inleiding**

Kaderleden binnen de vereniging worden regelmatig geconfronteerd met leden of proefleden die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet.

Ook krijgen speltakken binnen de vereniging steeds vaker het verzoek van ouders\* om hun kinderen de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen.

Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van kaderleden gevraagd zoals het geven van sondevoeding, het toedienen van een zetpil of het geven van een injectie.

De vereniging aanvaardt met het verrichten van dergelijke handelingen een aantal verantwoordelijkheden. Kaderleden begeven zich dan op een terrein waarvoor zij niet gekwalificeerd zijn.

Met het oog op de gezondheid van kinderen is het van groot belang dat zij in dergelijke situaties zorgvuldig handelen. Zij moeten daarbij over de vereiste bekwaamheid beschikken. Kaderleden moeten zich realiseren dat wanneer zij fouten maken of zich vergissen zij en/of het bestuur voor deze handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden. Mogelijk niet door de ouders, maar vaak door de verzekering van het kind.

Een groep kinderen is allergisch voor voedsel, materialen of omgevingsomstandigheden. De vereniging dient hier op zorgvuldige wijze rekening mee te houden: zie hoofdstuk 5.

Voor alle situaties geldt: als er ook maar de geringste twijfel bestaat bij een kaderlid, dan dient hij/zij zich tot het bestuur te wenden voor advies. Voor dit protocol geldt: in alle gevallen waarin dit protocol niet voorziet, beslist de groepsraad.

Op de volgende pagina's wordt elk onderdeel beschreven. In de bijlagen staande betreffende toestemmingsformulier en/of de bekwaamheidsverklaring.

Bestuur en kaderleden Scouting Sint Oswaldus  
J. Stevens  
Voorzitter

\* Voor de leesbaarheid van het stuk zullen we hierna spreken over ouders wanneer wij ouder(s) en verzorger(s) bedoelen.

## 2. Het kind wordt ziek tijdens een opkomst

Tijdens een opkomst\* krijgt een kind\*\* last van hoofd- buik- of oorpijn. Ook kan het bijvoorbeeld door een insect geprikt worden. Een kaderlid verstrekt dan vaak (zonder toestemming of medeweten van ouders) een 'paracetamol (pijnstillert)', wrijft Azaron op de plaats van een insectenbeet, verwijdert een teek of plakt een pleister.

In zijn algemeenheid is een kaderlid niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootst mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt moet zijn dat een kind dat ziek is naar huis moet.

De teamleider of het betreffende kaderlid zal, in geval van ziekte, altijd telefonisch contact op moeten nemen met de ouders om te overleggen wat er moet gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen, wordt het kind gehaald of moet het gebracht worden, moet het naar de huisarts, etc.?). Bijlage 1 bevat een formulier met de toestemming die ouders van een lid moeten geven over de handelswijze bij medische voorvallen bij het kind als hij/zij lid wordt.

Ook wanneer een kaderlid inschat dat het kind bij een eenvoudig middel gebaat is, dan is het gewenst om altijd eerst contact te zoeken met de ouders. Wij adviseren het kaderlid, als dit kan, het kind met de ouders te laten bellen. Vraag daarna om toestemming aan de ouders om een bepaald middel te verstrekken.

Problematisch is het wanneer de ouders en andere, door de ouders aangewezen vertegenwoordigers, niet telefonisch te bereiken zijn. Het kind kan niet naar huis gestuurd worden zonder dat daar toezicht is. Ook kunnen de medicijnen niet met toestemming van de ouders verstrekt worden. Het kaderlid, met kennis van EHBO, moet inschatten of een (huis)arts geraadpleegd moet worden. Raadpleeg bij twijfel altijd een arts. Zo kan bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld. Het blijft zaak het kind voortdurend te observeren. Iedere situatie is anders zodat we niet uitputtend alle signalen kunnen benoemen die zich kunnen voordoen.

Enkele zaken waar op gelet kan worden zijn:

- toename van pijn
- misselijkheid
- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen)
- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of rode verkleuring van de huid)
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid/suffer worden)

\* Voor de leesbaarheid van het stuk is er gekozen om 'tijdens een opkomst' te schrijven, in alle gevallen kan hier ook 'tijdens een kamp' worden gelezen.

\*\* Voor de leesbaarheid van het stuk is er gekozen om 'kind' te schrijven, in alle gevallen betreft het hier leden én proefleden.

### **3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek**

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens opkomsten of kampen. Ouders vragen dan aan de vereniging of een kaderlid deze middelen wil verstrekken. In deze situatie is de toestemming van de ouders en een medische geschiktheid verklaring noodzakelijk.

Het is in dit geval van belang deze toestemming schriftelijk vast te leggen. Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden.

Leg daarom schriftelijk een aantal belangrijke zaken vast. Minimaal het volgende:

1. om welke medicijnen het gaat
2. hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend
3. op welke wijze de toediening dient te geschieden
4. voor welke periode de medicijnen gebruikt dienen te worden
5. hoe de medicijnen bewaard moeten worden
6. wie controleert de houdbaarheid van de medicatie
7. eventuele bijwerkingen en hoe hierop te handelen.

Hiervoor is een medicijninstructie toegevoegd in bijlage 2.

De ouders van het lid geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de vereniging en de kaderleden verwachten en die weten op hun beurt weer precies wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn.

Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik tijdens een opkomst, dit gebeurt minimaal 2 maal per jaar. Een goed moment om te overleggen is wanneer ouders een nieuwe voorraad medicijnen komen brengen.

#### **Enkele praktische adviezen:**

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind.
- Lees goed de bijsluiter zodat je op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen van het medicijn, vraag aan de ouders hoe te handelen bij een bijwerking.
- Noteer, per keer, op een aftekenlijst dat je het medicijn aan het betreffende kind gegeven hebt.
- Bij nieuwe leden, ook leden die op proef een aantal opkomsten meedraaien voordat ze echt lid van de vereniging zijn, dient de "toestemming tot handelswijze voor een kind dat ziek wordt tijdens een opkomst" (bijlage 2) en zo nodig de "toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek" (bijlage 3) ingevuld te worden door de ouders/verzorgers.

Mocht de situatie zich voordoen dat een kind niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een medicijn bel dan direct met de huisarts of specialist in het ziekenhuis. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112. Zorg in alle gevallen dat je alle relevante gegevens bij de hand hebt, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en/of specialist van het kind, het medicijn dat is toegediend, welke reacties het kind vertoont (eventueel welke fout is gemaakt).

#### **4. Medische handelingen**

In hoog uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan de vereniging en haar kaderleden vragen handelingen te verrichten die vallen onder medisch handelen. Te denken valt daarbij aan het geven van sondevoeding, het meten van de bloedsuikerspiegel of het toedienen van adrenaline via een epi-pen bij een allergische reactie. In zijn algemeenheid worden deze handelingen door de thuiszorg of de ouders zelf verricht. In zeer uitzonderlijke situaties, vooral als er sprake is van een situatie die al langer bestaat, wordt door de ouders wel eens een beroep op de vereniging en haar kaderleden gedaan.

We moeten ons, wanneer we overgegaan tot het uitvoeren van een medische handeling door een kaderlid, wel realiseren dat we daarmee bepaalde verantwoordelijkheden op ons nemen en wat hiervan de consequenties kunnen zijn. Dit hoeft niet onoverkomelijk te zijn. We huldigen dan ook het standpunt dat we als vereniging de gelegenheid geven tot het uitvoeren van medische handelingen, door artsen, thuiszorg en/of ouders maar deze in principe niet zelf uitvoeren. Toch kunnen er noodsituaties voorkomen die medische handelingen van kaderleden vereisen. Als deze situaties voorzien kunnen worden, zullen ouders voor dergelijke ingrijpende handelingen hun toestemming moeten geven. Zonder toestemming van de ouders kan een vereniging of kaderlid al helemaal niets doen. Gezien de ingrijpende handeling moet een vereniging een schriftelijke toestemming van de ouders vragen.

#### **Wettelijke regels**

Voor de hierboven genoemde medische handelingen heeft de wetgever een aparte regeling gemaakt.

De Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG) regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. De wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor vrijwilligers. Dat neemt niet weg dat in deze wet een aantal waarborgen worden gegeven voor een goede uitoefening van de beroepspraktijk aan de hand waarvan ook een aantal regels te geven zijn voor verenigingsbesturen en kaderleden als het gaat om in de wet BIG genoemde medische handelingen.

Bepaalde medische handelingen - de zogenaamde voorbehouden handelingen - mogen alleen worden verricht door artsen. Anderen dan artsen mogen medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet bevoegd is, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten.

#### **Aansprakelijkheid**

Technisch gezien vallen de meeste kaderleden niet onder de wet BIG. Deze geldt alleen voor medische- en paramedische beroepen (zie wettelijke regels). Soms worden kaderleden betrokken bij de zorg rond een ziek kind en worden daarmee partners in de zorg. In zo'n geval kan het voorkomen dat een kaderlid gevraagd wordt om een medische handeling bij een kind uit te voeren. Deze, niet alledaagse, positie van het kaderlid moet hierbij serieus genomen worden. Daarom moet hij/zij een gedegen instructie krijgen hoe hij de handeling moet uitvoeren. Het naar tevredenheid uitvoeren van deze handeling wordt schriftelijk vastgelegd in een bekwaamheidsverklaring. Zodoende wordt een zo optimaal mogelijke

zekerheid aan kind, ouders, kaderlid en verenigingsbestuur gewaarborgd. Ook voor de verzekeraar van de vereniging zal duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld. Dit betekent dat een kaderlid in opdracht van een arts moet handelen die hem bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van die medische handeling. Deze verklaring dient schriftelijk te zijn vastgelegd, zie hiervoor bijlage 3.

Binnen organisaties in de gezondheidszorg is het gebruikelijk dat een arts, of een door hem aangewezen en geïnstrueerde vertegenwoordiger, een bekwaamheidsverklaring afgeeft met het oog op eventuele aansprakelijkheden.

Wij zijn er geen voorstander van om door kaderleden medische handelingen te laten uitvoeren. Het bestuur kan namelijk civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden. Een kaderlid is en blijft verantwoordelijk voor zijn eigen handelen, ook al heeft hij een bekwaamheidsverklaring van een arts. Als een zo'n kaderlid zichzelf niet meer bekwaam acht om een handeling uit te voeren (bijvoorbeeld omdat hij de handeling al geruime tijd niet meer heeft uitgevoerd) zal deze handeling niet dienen uit te voeren.

Om zeker te zijn dat de civielrechtelijke aansprakelijkheid gedekt is, is het raadzaam om, voordat er wordt overgegaan tot medisch handelen, contact op te nemen met de verzekeraar van de vereniging. Het kan zijn dat bij de beroepsaansprakelijkheid de risico's die zijn verbonden aan deze medische handelingen niet zijn meeverzekerd. Dat hoeft op zich geen probleem te zijn, omdat de verzekeraar (wanneer hij van een en ander op de hoogte wordt gesteld) deze risico's kan meeverzekeren, eventueel tegen een hogere premie en onder bepaalde voorwaarden (bijvoorbeeld een bekwaamheidsverklaring).

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen stel u dan direct in verbinding met de huisarts en/of specialist van het kind. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112. Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand heeft, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en specialist van het kind. Geef verder door naar aanleiding van welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij het kind waarneembaar zijn.

## **5. Kinderen met een allergie.**

Bij een allergie hebben mensen een verhoogde gevoeligheid voor bepaalde stoffen of voedingsmiddelen waardoor ziekteverschijnselen kunnen worden opgewekt. Daar kunnen uiteraard ook kinderen last van hebben/krijgen. Tijdens een opkomst proberen we de risico's op allergische reacties te verkleinen door o.a.:

- het creëren van een zo gezond mogelijk leefklimaat, door waar mogelijk, rekening te houden met allergieën;
- aan de ouders van een kind met een allergie om duidelijke regels t.a.v. het kind te vragen;
- het, indien nodig, inlichten/voorlichten van ouders van overige leden;
- het inlichten van kaderleden van de speltak en overig kaderleden over welke kinderen welke soort allergie hebben en wat te doen bij een allergische reactie;
- bij georganiseerde activiteiten waarbij eten door de vereniging wordt verstrekt, neemt de betreffende teamleider van het kind vooraf contact op met de ouders van een kind dat allergisch is.

Natuurlijk is dit niet alleen een zorg van de vereniging, ook de ouder heeft hierin bepaalde taken:

- het is de verantwoordelijkheid van de ouders om de vereniging op de hoogte te stellen van het vóórkomen van een allergie bij hun kind
- de ouders zorgen ervoor dat er eventuele vervangende producten aan de kaderleden van de betreffende speltak worden verstrekt, die aan hun kind gegeven kan worden ter vervanging van producten waarin stoffen zitten waarvoor het kind allergisch is.
- ouders leggen de vereniging uit wat te doen bij een allergische reactie en maken afspraken over het toedienen van eventuele medicatie.

De speltak draagt zorg voor:

Een actuele lijst van kinderen met een allergie (zie bijlage 5); hierop staat vermeld:

- naam;
- speltak;
- stoffen, voedingsmiddelen, materialen, omgevingsfactoren waarvoor het kind allergisch is;
- gebruik van medicijnen, vindplaats van de medicijnen (zie ook hoofdstuk 4);
- beschrijving allergische reacties;
- hoe te handelen bij allergische reacties;
- hoe te handelen bij traktaties e.d..

Deze lijst is beschikbaar voor de betreffende kaderleden, de werkgroepen van festiviteiten (sinterklaas, kerst, nieuwjaarsbijeenkomst, carnaval e.d.) en het bestuur.



**Bijlage 1**

## **HOE TE HANDELEN BIJ EEN CALAMITEIT**

### **Richtlijnen , hoe te handelen bij een calamiteit ten gevolge van**

- het toedienen van medicijnen aan een kind
  - het uitvoeren van een medische handeling
- 
- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven.
  - Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen.
  - Waarschuw de teamleider voor bijstand (of laat één van de kinderen een volwassene ophalen, waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen).
  - Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind.
  - Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
  - Geef door naar aanleiding van welk medicijn of 'medische' handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt).
  - Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand heeft (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
    1. Naam van het kind.
    2. Geboortedatum.
    3. Adres.
    4. Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen, persoon.
    5. Naam + telefoonnummer van huisarts/specialist.
    6. Ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn.
  - Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
    1. Leg duidelijk uit wat er gebeurd is.
    2. Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd.
    3. In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan.

**Bijlage 2**

**Verklaring**

**Toestemming tot handelwijze voor een kind dat ziek wordt tijdens een opkomst**

Het kan voorkomen dat uw kind gezond naar de vereniging gaat en tijdens de opkomst ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt geprikt of iets dergelijks. In zo'n geval zal de vereniging altijd trachten contact op te nemen met de ouders/verzorgers of een andere, door u aangewezen, persoon. U zult er voor zorgdragen dat een actuele lijst met adres- en telefoongegevens bekend is bij de leiding van de speltak.

Een enkele keer kan het voorkomen dat deze personen niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet dan zal een kaderlid (21 jaar of ouder) van de vereniging een zorgvuldige afweging maken of een arts geconsulteerd moet worden.

Als u met het bovenstaande akkoord bent, wilt u dan dit formulier invullen.

Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

Naam :

Geboortedatum :

Mijn kind is bekend met de volgende ziekte(n):

*Wilt u ook aangeven of hierbij medische handelingen (zoals het verstrekken van medicatie) noodzakelijk zijn. De leiding zal hierover nog apart informatie bij u opvragen als dat nodig wordt geacht.*

Mijn kind is overgevoelig/allergisch voor de volgende zaken:

*Denkt u hierbij aan medicijnen, ontsmettingsmiddelen, verschillende soorten zalf of crème, pleisters.*

Ruimte voor (medische) zaken die hierboven niet genoemd zijn:

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de speltak of het verenigingsbestuur? Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

Ondergetekende:

Naam ouder/verzorgers:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

**Bijlage 3**

**Verklaring**

**Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek**

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

Naam :

Geboortedatum :

Door:

Naam leiding speltak of kaderlid die daarvoor de medicijninstructie heeft gehad.

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande ziekte:

Naam, dosering en toedieningswijze van het medicijn:

Functie van het medicijn:

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

Wijze van bewaren:

Controle op vervaldatum door:

Naam kaderlid

Mogelijke bijwerkingen:

Hoe te handelen bij bijwerkingen:

Naam huisarts/specialist:

Voor eventuele (acute) vragen over de medicatie.

Telefoon:

Ondergetekende:

Naam ouder/verzorger:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

**Bijlage 4**

**Verklaring**

**Bekwaamheid voorbehouden medische handeling**

Ondergetekende geeft toestemming voor uitvoering van de zogenoemde 'medisch voorbehouden handeling' tijdens opkomsten of kampen van Scouting Sint Oswaldus bij:

Naam :

Geboortedatum :

Het betreft hier de volgende 'voorbehouden medische handeling':

Ruimte voor een korte omschrijving van de handeling, op de achterzijde van dit formulier is ruimte voor een meer uitgebreidere omschrijving van de handeling.

Er is instructie is gegeven door:

Naam:

Functie:

Van:

Naam, adres- en telefoongegevens instelling.  
Eventueel stempel.

Plaats:

Datum:

Handtekening:



**Bijlage 5**

**MEDISCHE HANDELINGEN, MEDICIJNVERSTREKKING EN KINDEREN MET EEN ALLERGIE**

**LIJST VAN KINDEREN MET EEN ALLERGIE**

NAAM	SPELTAK	ALLERGISCH VOOR	ALLERGISCHE REACTIE(S)	MEDICIJNEN + VINDPLAATS	HOE TE HANDELEN BIJ ALLERGISCHE REACTIE	ALTERNATIEVE TRAKTATIES E.D.